

Jaarverslag Commissie Wetenschappelijke Integriteit Universiteit Antwerpen – Kalenderjaar 2020

Met het oog op de opvolging van gepercipieerde inbreuken op de wetenschappelijke integriteit werd in 2010 aan de Universiteit Antwerpen de Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI) opgericht die op een transparante manier, zij het met de nodige aandacht voor de privésfeer, gevallen van (mogelijke) wetenschappelijke fraude behandelt. De CWI heeft een adviserende rol en legt haar rapporten voor aan het instellingsbestuur. Zij adviseert het universiteitsbestuur over algemene kwesties betreffende wetenschappelijke deontologie en ethiek en sensibiliseert de UAntwerpen onderzoekers inzake wetenschappelijke integriteit. De Universiteit Antwerpen is tevens lid van de Vlaamse Commissie Wetenschappelijke Integriteit. De VCWI geeft een tweede advies over klachtendossiers inzake wetenschappelijke integriteit aan Vlaamse onderzoeksinstellingen. Als Vlaamsbreed platform voor wetenschappelijke integriteit kan ze ook algemene adviezen geven.

1. Overzicht meldingen afgelopen 5 jaren

Jaar	FFP/QRP	Aard	Conclusie	Formele opvolging	VCWI-advies	Opmerkingen
2016	FFP	Plagiaat	Ongegrond	Aanpassing publicatie	nee	
2017	FFP	Plagiaat	Ongegrond	/	ja	
2017	FFP	Vervalsen data	Ongegrond	/	nee	
2018	FFP	Plagiaat/Fraude/Ondermaats promotorschap	Ongegrond	Financiële audit van betrokken projecten	ja	
2018	FFP	Vervalsen data	Ongegrond	/	nee	
2018	QRP	Gedrag in strijd met deontologische code	Ongegrond	/	nee	Case ook aan CWI UZA voorgelegd
2019	FFP	Plagiaat	Gegron	Lopende	nee	
2020	QRP	Auteurskwestie	Lopende	TBD	TBD	
2020	QRP	Auteurskwestie	Lopende	TBD	TBD	
2020	FFP	Plagiaat	NVT	/	/	Algemeen advies verleend aan hoofdredacteur tijdschrift waar klacht is binnengekomen.

* FFP = Fabricatie, Falsificatie of Plagiaat; QRP = Questionable Research Practices

¹ Dossier onontvankelijk verklaard voor VCWI.

2. Samenstelling Commissie Wetenschappelijke Integriteit 2020

Samenstelling Commissie Wetenschappelijke Integriteit:

- per wetenschapsgebied twee leden (waarvan minstens één ZAP-lid, minimaal in de graad van hoofddocent, of een emeritus met opdracht) met ruime ervaring in het onderzoek,
- een ZAP-lid uit de faculteit Rechten (inclusief plaatsvervanger).

Van 16 oktober 2018 tot 20 oktober 2020

Voorzitter:	Em. Prof. Diana Phillips
Leden:	Em. Prof. Paul Pelckmans
	Em. Prof. Yves Guisez
	Em. Prof. Frans Van Meir
	Prof. Ilse Loots
	Prof. Rudi Penne
Lid Faculteit Rechten:	Prof. Anne Van Regenmortel
	Prof. Thalia Kruger (plaatsvervanger)
Meldpunt:	Prof. Willem Lemmens
Secretaris:	Mevr. Marianne De Voecht (ADOC)

Van 20 oktober 2020 tot 23 februari 2021

Voorzitter:	Em. Prof. Diana Phillips
Leden:	Em. Prof. Paul Pelckmans
	Em. Prof. Yves Guisez
	Prof. Vincent Timmerman
	Prof. Ilse Loots
	Prof. Rudi Penne
Lid Faculteit Rechten:	Prof. Anne Van Regenmortel
	Prof. Thalia Kruger (plaatsvervanger)
Meldpunt:	Prof. Willem Lemmens
Secretaris:	Mevr. Marianne De Voecht (ADOC)

3. Geanonimiseerde samenvattingen meldingen kalenderjaar 2020

De Commissie Wetenschappelijke Integriteit van de Universiteit Antwerpen bracht in het kalenderjaar 2020 twee formele adviezen uit. Hieronder kan een korte geanonimiseerde samenvatting worden teruggevonden van deze adviezen. Daarnaast is de procedure voor twee meldingen waarvoor in 2020 officieel en klacht bij de CWI werd neergelegd momenteel nog lopende.

3.1 CWI-advies melding 9 december 2019

Op 9 december 2019 werd een melding van een vermeende inbreuk op de wetenschappelijke integriteit neergelegd bij het secretariaat van de CWI. De melding had betrekking op een krantenartikel dat werd gepubliceerd door de melder in de Volkskrant op 17 augustus 2019. Nadien verscheen het artikel ook nog onder de naam van de melder in De Morgen op 21 augustus 2019. De melder heeft aangegeven dat hetzelfde artikel eind augustus tevens als vertaling op ResearchGate is verschenen, maar dat dit zonder diens medeweten werd toegevoegd en dat de betrokkene, op het moment van de feiten verbonden aan de universiteit als vrijwillig medewerker, zichzelf hierbij als coauteur heeft opgegeven.

Via het secretariaat van de commissie werd aanvullend vastgesteld dat hetzelfde artikel in het tijdschrift *ECronicon Agriculture* is verschenen op 11 september 2019. Op dit artikel wordt enkel de betrokkene als auteur vermeld met de affiliatie Universiteit Antwerpen. De melder wordt op deze publicatie niet als auteur vermeld.

Na het analyseren van alle documentatie, het gesprek met de melder, de reactie van de betrokkene, en de bijkomende elementen die na de vergadering nog naar boven zijn gekomen, heeft de commissie vastgesteld dat er in deze casus sprake is van **problematisch gedrag** vanwege de betrokkene. De betrokkene heeft zich tijdens de volledige procedure onbereid getoond om zowel met de melder als met de commissie in overleg te treden. Op basis van de aangeleverde documentatie en de reactie van de betrokkene, heeft deze laatste de feiten zoals voorgelegd ter beoordeling aan de commissie ook niet ontkend, maar louter geduid vanuit een optiek van Open Access en popularisering van wetenschap die volgens de commissie op deze case niet van toepassing was.

Daarnaast bleek er met betrekking tot het artikel zoals verschenen in *ECronicon Agriculture* volgens de commissie ook sprake van het effectief plegen van plagiaat, aangezien daar de oorspronkelijke journalist niet meer als auteur wordt vermeld. Verder bleek het hier ook niet om een alleenstaand geval te gaan en zijn er nog krantenartikelen, naar verwachting zonder medeweten van de oorspronkelijke auteur, overgenomen op ResearchGate door de betrokkene.

Op basis van het bovenstaande, heeft de Commissie Wetenschappelijke Integriteit aan het Instellingsbestuur geadviseerd om met betrekking tot deze melding tot spoedige remediëring over te gaan en het dossier indien nodig voor te leggen aan de tuchtcommissie voor verdere opvolging. In het algemeen achtte de commissie het belangrijk dat ook voor vrijwillige medewerkers steeds voldoende supervisie wordt aangeboden en er steeds een bewustmaking plaatsvindt om hen voldoende vertrouwd te maken met de goede onderzoekspraktijk die verwacht wordt van onderzoekers binnen de Universiteit Antwerpen.

Op basis van het advies van de CWI heeft het instellingsbestuur contact opgenomen met de betrokkene (sinds 1 oktober 2020 niet meer aangesteld aan onze universiteit) via aangetekend schrijven. Hierin werd de betrokkene dringend verzocht om alle onrechtmatige overnames van het artikel in kwestie te verwijderen, alsook de affiliatie Universiteit Antwerpen ogenblikkelijk te verwijderen van alle academische en sociale kanalen. De juridische procedure gelinkt aan dit dossier is momenteel nog lopende. Er werd geen tweede advies gevraagd bij de VCWI voor dit dossier.

3.2 CWI- advies 7 december 2020

Op 3 november 2020 werd de Commissie Wetenschappelijke Integriteit van de Universiteit Antwerpen voor de eerste maal gecontacteerd met de vraag om een algemeen advies te verlenen bij een procedure van rechtzetting inzake een melding van plagiaat.

Bij de hoofdredacteur van het betrokken tijdschrift kwam een melding binnen van plagiaat. De hoofdredacteur is als onderzoeker verbonden aan zowel de Universiteit Antwerpen als de AP Hogeschool. De directie van de AP Hogeschool werd eveneens door het tijdschrift op de hoogte gebracht van de klacht. Het artikel in kwestie werd geschreven door een onderzoeker verbonden aan de AP Hogeschool.

Aan de Commissie Wetenschappelijke Integriteit werd een vraag naar algemeen advies voorgelegd in het kader van het bepalen van de procedure om te komen tot een constructieve doch correcte, integere behandeling van deze klacht.

Op basis van de aangeleverde documentatie heeft de Commissie Wetenschappelijke Integriteit de hoofdredacteur van het tijdschrift geadviseerd om volgende stappen te ondernemen om te komen tot een constructieve en correcte behandeling van de neergelegde klacht.

De commissie adviseerde in eerste instantie om, indien het plagiaat ondubbelzinnig kon worden vastgesteld, na te denken over een retractie van het betreffende artikel en dit in lijn met de [richtlijnen](#) van het Committee on Publication Ethics. Plagiaat wordt hierbij namelijk als één van de potentiële redenen voor retractie van een wetenschappelijk artikel aangegeven en aangezien deze overname zich in het artikel in kwestie niet beperkt tot enkele lijnen doorheen de tekst lijkt een eenvoudige correctie minder voor de hand liggend. Indien het artikel wordt ingetrokken is het belangrijk om op de website van het tijdschrift duidelijk aan te geven wat de basis is geweest van deze intrekking (cf. COPE-richtlijnen), waar mogelijk in overleg met de auteur van het artikel. Qua timing maakte de commissie de inschatting dat deze retractie best zo spoedig mogelijk kon plaatsvinden, tenzij er nog een formele procedure binnen AP Hogeschool zou worden opgestart om deze klacht verder te onderzoeken. In dat geval werd geadviseerd de resultaten van deze procedure af te wachten.

Een optie die de commissie heeft meegegeven om het artikel nadien toch terug te laten verschijnen, is door te werken met een 'retract and republish' procedure. Deze procedure is niet heel gebruikelijk, maar laat toe om een nieuwe, gecorrigeerde versie van het artikel nadien nog op te laden. Belangrijk aandachtspunt hierbij zal zijn of de bronvermelding helemaal op punt staat, maar ook - indien het grootste deel van het artikel uit ander bronwerk afkomstig blijkt - of de inhoud nog voldoende origineel is, en derhalve bijdraagt aan het wetenschappelijke debat, om de herpublicatie van het artikel te verantwoorden.

Indien het plagiaat echter niet eenduidig kon worden vastgesteld, is het moeilijker om te komen tot een algemene procedure. In dit geval zou er volgens de commissie in onderling overleg gezocht moeten worden naar een compromisoplossing die voor beide partijen werkbaar is. Het is hierbij belangrijk dat de finale conclusie van het tijdschrift omtrent het vermeende plagiaat voldoende onderbouwd wordt met objectieve argumenten en nadien transparant gecommuniceerd wordt aan beide auteurs alsook, indien nodig, het lezerspubliek van het tijdschrift.

In het algemeen heeft de commissie aangeraden om in de algemene instructies voor auteurs een

duidelijke definitie van plagiaat op te nemen, alsook de procedure die het tijdschrift volgt ter behandeling van eventuele inbreuken.